

ANNEXOS

Com afecta la pèrdua significativa a infants
de diferents cultures.

Autora: Lourdes Martínez Casacuberta

Mòdul: Pràcticum II i TFG

Directora: Raquel Heras Colàs

Curs: 2019-20

Grau en Mestre d'Educació Infantil

Facultat d'Educació i Psicologia

Universitat de Girona

ANNEX 1

El contacte diari, que s'estableix amb les famílies en els moments d'acollida i d'acomiadament, s'ha aprofitat per fer arribar la informació, personalment, a les sis famílies escollides sobre la temàtica de la recerca, i l'interès en la participació dels seus fills i la seva. Les sis famílies van acceptar participar-hi, i per tant, van respondre el següent qüestionari.

Benvolguda família de l'ambient Ateneu, sóc la Lu, estudiant de 4rt, del Grau de mestre d'educació infantil a la UdG. Estic de pràctiques a l'ambient del vostre fill/a.

Durant els dies que em queden d'estada a l'escola m'agradaria poder comptar amb el vostre fill/a i amb vosaltres pares o mares, per a la realització del meu treball de final de grau. Aquest consisteix en donar resposta a la següent pregunta: **Com afecta la pèrdua significativa a infants de diferents cultures?** Es realitzarà amb 6 infants, un dels quals serà el vostre fill/a, durant 4 sessions. En la 5a, m'agradaria que hi participéssiu vosaltres. La meva proposta és fer-vos un retorn del què he recollit en les diferents sessions i el que han dit els vostres fill/es al respecte.

Per tal de poder saber d'on parteixen els vostres fills/es, em seria de molta utilitat que responguéssiu les següents preguntes.

- Quin lloc ocupa el vostre fill/a en la família? (1r, 2n,3r fill...)
- El vostre fill/a ha viscut mai la pèrdua significativa d'algun objecte preferit, mascota o familiar proper? Com ho heu viscut a casa?
- Practiqueu alguna religió? Quina?
Quines creences, rituals, pràctiques, etc, teniu sobre el tema?

Finalment, agrair-vos la confiança i la col·laboració. I molt important; demanar-vos discreció, no en digueu res al vostre fill/a, ja que vull valorar la espontaneïtat del moment i que es pugui reflectir el que recorden d'aquesta experiència.

ANNEX 2

GUIÓ PER FER EL FEEDBACK DE LES SESSIONS DE LA PÈRDUA AMB LES FAMÍLIES

Compartir una estona amb la família, l'entrada i la preparació de l'espai és la mateixa que en les sessions dels infants. Se'ls preguntarà per la música que han escoltat. ***Què us transmet la música?***

Bombons d'agraïment per iniciar la conversa i generar un clima més distès, de proximitat i empatia.

1. Agrair la participació i la seva confiança
2. Fer-los reconèixer el valor que té el fet de donar-me el permís per poder indagar en aquest tema tan delicat i sensible, i haver-me permès conèixer part de la intimitat familiar.
3. Objectiu del treball: atendre millor als infants, gestionar emocions
Reconeixement social: Les pèrdues són significatives, amb major o menor mesura, si hi ha construït un vincle afectiu.
4. Presentació de la família formada pels infants
5. Els tres eixos del treball:
 - Pèrdua objecte transició
Materialisme versus sentimentalisme / tristesa / mare consol
 - Pèrdua d'un animal de companyia
Atropellament- records d'experiències- realitat- imaginació- negació- vinculació altres morts- ritual d'enterrament- malaltia i mort / tristesa i enuig

– Pèrdua d'un ésser estimat

Éssers superiors Déu, la Natura, vellesa i mort / tristesa / solitud al món si falta la mare

6. Temps de reflexió amb grup d'iguals

Manifesten abans: Por, incertesa, desconexió

Després joc: amagar pedres, fer-se el mort, preocupació i empatia, fermesa, prudència.

7. L'Adult com a model: la importància de parlar amb els infants:

“Un nen/a pot viure qualsevol cosa, sempre i quan se li digui la veritat, i se li permeti compartir amb les persones estimades, els sentiments naturals que té la gent quan pateix.”(Le Shan, 2010, p.2).

Necessitat vital de disposar d'una bona gestió emocional per a futures pèrdues, i per entendre amb naturalitat de vida i la mort.

8. Detall bibliogràfic

ANNEX 3

CONTES PER PARLAR DE LA PÈRDUA SIGNIFICATIVA AMB ELS INFANTS

L'arbre dels records

Autor: Britta Teckentrup

Editorial: Nuvecho Ediciones

La guineu havia tingut una vida llarga i feliç, però...

On és el iaio?

Autora: Mar Cortina

Editorial: Tandem Edicions

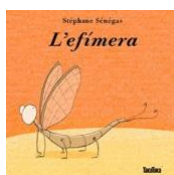

Adéu, Flap

Autores: Monsterrat Duran, Conxa Pérez, Anna Russinyol i Mariona Vilarrassa

Editorial: Abacus

Una família està molt trista perquè el seu gos, en Flap, s'ha mort.

L'efímera

Autor: Stéphane Sénégal

Editorial: Takatuka

Dos germans descobreixen un petit insecte molt divertit: una efímera.

No es fàcil petit esquirol

Autora: Elisa Ramón

Editorial: Kalandraka

L'esquirol vermell estava trist. Acaba de perdre la seva mare

LLIBRES PER A LES FAMÍLIES

El Nen i la Mort: acompanyar els infants i els adolescents en la pèrdua d'una persona estimada

Autores: Montse Esquerda i Anna Agustí

Editorial: Pagès editors

En la VIDA i en la MORT

Autores: Meritxell Puyané i Arantxa Sabanés

Editorial: Pam

¿Está la abuelita en el cielo?

Autora: Heike Baum

Editorial: Oniro

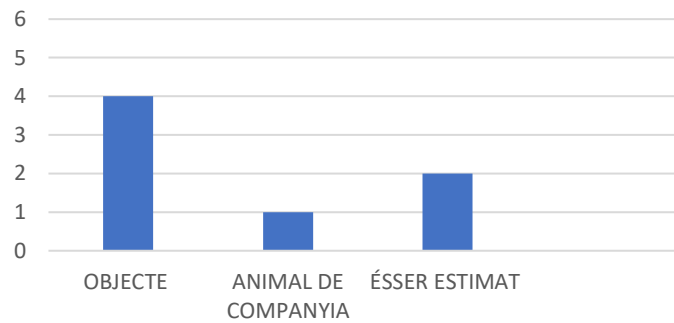

ANNEX 4

BUIDATGE D'INFORMACIONS VINCULADES A L'ENQUESTA INICIAL I LES SESSIÓ 1 I 5.

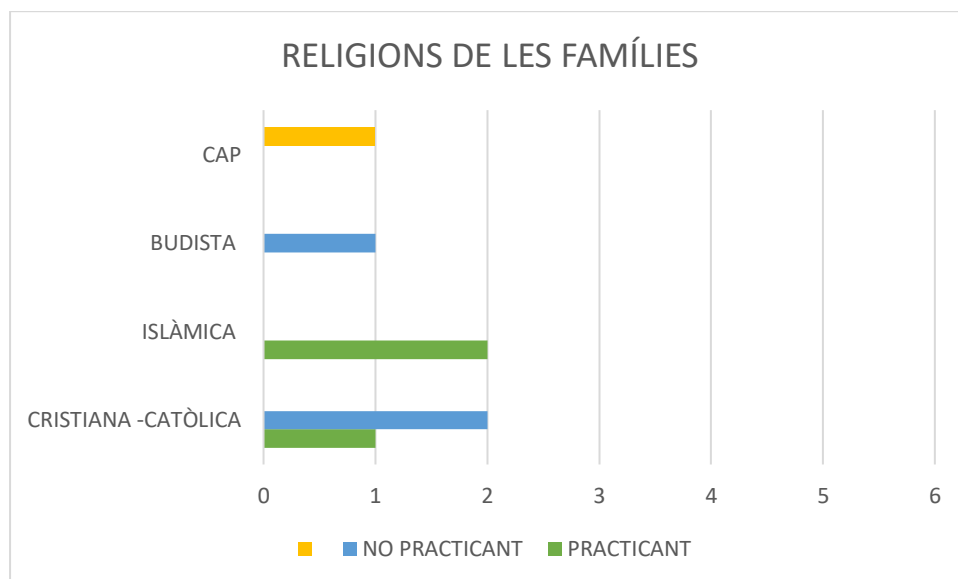
Quins són els coneixements previs que tenen els infants vers la temàtica, és a dir, quines d'aquestes pèrdues han viscut.

Gràfic 1: Pèrdues que han viscut els infants

Aquest gràfic mostra que la pèrdua significativa més viscuda pels infants és la de l'objecte preferit. Tot seguit, la pèrdua d'un ésser estimat representa la segona més viscuda, i finalment, la d'un animal de companyia.

A continuació, quin tipus de religió és present en si de la família, remarcant la distinció entre sí aquesta és practicant o no.

Com es pot distingir en el gràfic, hi ha tres famílies practicants, una d'elles abraça la religió cristiana, concretament la branca del catolicisme, i les dues restants, la religió islàmica.

Hi ha dues famílies que tot i haver conviscut amb la religió cristiana-catòlica, no en són practicants. Una d'elles també ha acollit el budisme, per origen familiar, però tampoc n'és practicant. I finalment, una família que no contempla cap tipus de religió.

En últim terme es recull la posició que ocupa l'infant dins de la família.

Taula 2: El lloc ocupa cada infant dins de la seva família

	INFANT 1	INFANT 2	INFANT 3	INFANT 4	INFANT 5	INFANT 6
Primer fill						
Segon fill						

Dels sis participants tres d'ells són els primigenis de la família i a més tenen un germà petit. Els altres tres són segons fills i un d'ells té un altre germà que el segueix.

Les dades d'aquests dos gràfics i la taula 2 corresponen al buidatge de les enquestes realitzades prèviament a les sessions, aportades per a les famílies dels participants.

Sessió 1: *Construcció de la família*

El grup va decidir que la seva família estigués formada per 8 membres.

Taula 3: Membres de la família i els respectius noms

NEMBRES	NOMS
PAPA	JOEL
MAMA	CARINA
AVI	SILALIS
ÀVIA	BABA
GERMÀ	CURU
BEBÉ	XUXU
GOS	PEPO
HÀMSTER	BOLA DE PÈL

També es van afegir dues pedres que eren les joguines dels nens, el bebè tenia un cotxe de joguina i el germà gran una moneda. Pel papa es va escollir la pedra més grossa i el gomet vermell perquè és sinònim de fort i el seu color preferit. Dos gomets roses per la mama. La pedra més petita pel bebè, etc. En el moment d'escollir animal de companyia es va debatre si aquest havia de ser un gos o un gat, al final es va escollir el gos perquè el gat era més probable que es mengés el hámster. També volien tenir ovelles, gallines.

A diu: "a mi m'agradaria tenir un hámster com en N però com que visc en una masia del bosc no sé, si es pot perdre o viví molt poquet perquè hi ha gats."

N diu: "si vols tenir un hámster hauries de canviar de casa i viure en un poble" "sí perquè ell viu en el bosc i és més perillós, hi ha arbres que cauen i es pot aixefar el hámster, gats salvatges i serps."

Escollir el nom del hámster és el que més ha costat.

S diu : "el hámster és diu Lué que és com com Lu i Lué"

En el moment de jugar amb les pedres, decideixen que tots els membres viuen a la mateixa casa i que aquesta té jardí. Els infants manifesten que tant els pares com els avis s'estimen molt, es fan petons hi posen les pedres l'una damunt de l'altre. La mare és qui té cura del nadó i el pare és qui s'encarrega de treure el gos i anar a comprar.

S diu: "l'avi és més" quan s'escull al pare per a treure el gos.

La mare acompanya al germà gran a Karate i els avis es queden amb el bebè. Quant als animals de companyia, el gos té un espai fora, al jardí, i el hámster és amb una gàbia.

En el moment de posar-los a dormir, separen les pedres per habitacions, l'habitació dels avis, la dels pares i el bebè i la del germà gran, que dorm amb el hámster.

R diu: "com que és molt petit tindria que dormir amb els papes, no?"

Abans d'anar a dormir el germà gran pot mirar la televisió.

L diu: " el germà gran està mirant la tele, sol, el pallasso violín que fa molta por"

Sessió 5: Feedback amb les famílies

- Troben quelcom representatiu de la pròpia família en el model creat pels infants.
- Aporten que la majoria dormen tots junts a la mateixa habitació i els ha sorprès que els infants possessin el germà gran en una habitació per a ell sol.
- Veuen als seus fills com a infants que se n'adonen de tot el que passa al seu voltant i creuen que per aquest motiu és bo parlar amb naturalitat amb ells i fer-los partícips en tot moment.
- Coincideixen en el fet que la gestió de les emocions no sempre és fàcil, però intenten ser obertes i parlar amb els infants.
- Els ha copsat la manca de presència del rol del masculí en les sessions, els infants sempre parlaven de la mare com a la figura que els proporciona consol i no del pare. Reconeixien ser elles les que realment passen més estona amb els fills.
- Coincideixen en l'existència del tabú social al voltant de la mort i sobretot impregnat en el rol masculí, l'home no pot plorar.
- Reconeixen als adults com a model i comparteixen la idea que els seus fills/es són grans mestres
- Són conscients de la gran quantitat de joguines que tenen els seus fills i del poc valor que aquests els donen.